

МИНИСТАРСТВО УНУТРАШЊИХ ПОСЛОВА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ
СЕКТОР ЗА ВАНРЕДНЕ СИТУАЦИЈЕ
И ОПШТИНСКИ ШТАБ ЗА УПРАВЉАЊЕ У ВАНРЕДНИМ
СИТУАЦИЈАМА ОПШТИНЕ СЕНТА

САВЕТИ ЗА ЗАШТИТУ
У СЛУЧАЈУ ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА И ДРУГИХ НЕСРЕЋА

ЗНАЦИ ЗА УЗБУЊИВАЊЕ

Знаци за узбуњивање преносе се сигналом који емитују сирене, и то за:

ОПШТУ МОБИЛИЗАЦИЈУ – сигнал се емитује завијајућим тоном са паузама у трајању од 175 секунди (12 завијајућих тонова од по 10 секунди и 11 пауза од по 5 секунди), с тим што се у току првих 6 часова мобилизације тај сигнал понавља више пута.

ВАЗДУШНУ ОПАСНОСТ – сигнал се емитује завијајућим тоном непрекидно 60 секунди.

РАДИОЛОШКО-ХЕМИЈСКО-БИОЛОШКУ ОПАСНОСТ – сигнал се емитује завијајућим тоном са паузама у укупном трајању од 90 секунди (3 завијајућа тона од по 20 секунди, са 2 паузе од по 15 секунди).

ПОЖАРНУ ОПАСНОСТ – сигнал се емитује једноличним тоном са паузама у укупном трајању од 90 секунди (3 једнолична тона од по 20 секунди и 2 паузе од по 15 секунди).

ОПАСНОСТ ОД ЕЛЕМЕНТАРНИХ НЕПОГОДА – сигнал се емитује комбинацијом једноличног и завијајућег тона у укупном трајању од 60 секунди (2 једнолична тона од по 20 секунди и један завијајући тон од 20 секунди).

ПРЕСТАНАК ОПАСНОСТИ – сигнал се емитује једноличним тоном у укупном трајању од 60 секунди.

ХИТНА ПОМОЋ НАСТРАДАЛОМ ЛИЦУ

1. ХИТНЕ МЕРЕ ЗА СПАСАВАЊЕ ЖИВОТА:

Прва је и најбитнија карика у поступку спасавања живота, а укључује:

- проверу сигурности приступа месту несреће;
- обележавање и осигуравање места несреће и заштиту повређених особа од могућег новог повређивања;
- **примену неодложних поступака прве помоћи:**
 - постављање особе без свести у стабилан бочни положај;
 - предузимање мера оживљавања особе без свести која не показује знакове живота (особа не дише, срце не куца);
 - заустављање крварења.

2. ПОЗИВАЊЕ ПОМОЋИ:

Одмах обавестите службу Хитне помоћи 94. Ако је Хитну помоћ позвала друга особа, затражите од ње да Вам потврди је ли позив примљен и да ли стиже помоћ убрзо.

Приликом позивања Хитне помоћи потребно је:

- представити се и разговетно рећи своје име и презиме те напоменути да сте особа која пружа прву помоћ на месту несреће;
- дати број телефона или мобилног апарата с којег зовете, то је важно за случај потребе поновне успоставе везе;
- **рећи оператеру с којим разговарате:**
 - где се несрећа догодила? (навести адресу, описати околину, дати што тачније и детаљније податке о месту догађаја);
 - што се стварно догодило? (описати врсту и тежину несреће, могућу опасност од ватре, воде, гаса, отровних материја, посебних временских услова);
 - број, пол и приближну старост повређених;
 - о каквим се повредама ради? (просудите сами о врсти повреда, природи болести и стању повређених).
- чекајте даља питања или упутства, разговор завршава особа у Хитној служби.
- потврдите да сте упутства разумели.

3. ПРУЖАЊЕ ПРВЕ ПОМОЋИ:

Док чекате Хитну помоћ, осим поступака неопходне прве помоћи, примените и све остале поступке прве помоћи који су потребни.

Придржавајте се правила:

- "Пре свега не штетити"
- "Не чините више него што се од вас очекује"
- Ако из неког разлога долазак Хитне помоћи није могућ, организујте одговарајући превоз до најближе здравствене установе.
- Првом помоћи не збрињавају се само повреде, већ се помоћ пружа и особи која је због задобијених повреда знатно психички и емотивно потресена. Такву особу охрабрујте!

4. ИНТЕРВЕНЦИЈА ХИТНЕ МЕДИЦИНСКЕ СЛУЖБЕ

5. БОЛНИЧКО ЗБРИЊАВАЊЕ

П О Ж А Р

- 1. Већ колико сутра**, уз помоћ стручног лица из најближе ватрогасне станице, направите план заштите од пожара за вашу зграду.
- 2. Из подрума, гаража, тавана** уклоните све усладиштене запаљиве ствари, нпр. старе часописе, кутије од фарби, разређивача, као и стари намештај, гардеробу итд.
- 3. Противпожарна степеништа и пролазе** редовно чистите и ОБАВЕЗНО одржавајте проходним, јер то вам је најчешће и ЈЕДИНИ безбедни пут да сачувате свој живот и живот ваше породице.
- 4. Преконтролишите вашу ватрогасну опрему:** апарате, црева, хидранте и одржавајте их у исправном стању.
- 5. Научите да правилно активирате противпожарни апарат** и подучите своје укућане у томе, јер у случају пожара нећете имати времена да прочитате упутство за употребу на налепници апарата.
- 6. Научите своју децу да у случају пожара позову ватрогасце на број 93.**
- 7. Уколико приметите пожар или осетите мирис дима у вашем стану или згради, позовите ватрогасну службу** и НИКАДА немојте предпостављати да је неко то већ учинио.
- 8. Ако у току ноћи приметите пожар**, а немате аларм за случај опасности, изађите на прозор или у ходник и вичите " ПОЖАР", тако да пробудите укућане и комшије, па позовите 93, дајући конкретне податке о месту пожара: адреса, спрат и број стана.
- 9. Уколико је пожар у некој просторији вашег стана**, затворите врата те просторије и искључите ел. енергију. Позовите ватрогасце и евакуишите укућане, те ако је пожар мањег обима, покушајте гашење. Ако је пожар већег обима, напустите стан затварајући сва врата за собом, у супротном ће се, због дотока свежег ваздуха пожар брзо проширити на цео стан.
- 10. Приликом евакуације важно је** да се сви укућани окупе у истој просторији, јер деца због страха могу негде да се сакрију. Тек када су сви на броју, крените ка излазу.
- 11. При евакуацији, спремите се за сусрет са густим димом и врелином**, па ако имате времена, обујте ципеле са дебљим ђоном, обуците капут и обавезно вежите крпе и пешкире натопљене водом преко носа и уста.
- 12. Приликом евакуације никада не користите лифт** зато што се у току пожара ослобађа густ дим који садржи многа отровна испарења која брзо испуне окно лифта и саму лифт кабину, што проузрокује сигурну смрт од гушења за све који се у лифту налазе.
- 13. Уколико нисте непосредно угрожени пожаром**, најбоље је да останете иза затворених врата свог стана. У случају да дим почне да продире око врата, натопите пешкире и крпе водом, ставите их око штокова и испред врата да спречите продор дима у стан. Ако је спољашњи ваздух чист, идите на терасу затварајући балконска врата за собом и сачекајте да ватрогасци заврше гашење пожара, јер у свом стану сте најбезбеднији.

14. Неугашени опушак цигарете никада немојте бацати кроз прозор или са терасе, јер ће у већини случајева завршити у соби, или тераси у неком од станова испод вашег и изазвати пожар.

15. Неугашена цигарета је најчешћи узрочник катастрофалних шумских пожара и никада је не избацујте из возила у покрету.

САОБРАЋАЈНА НЕСРЕЋА

Када се деси саобраћана незгода потребно је учинити следеће:

- 1. СПАСАВАЊЕ УГРОЖЕНИХ ЛИЦА** (на пример из запаљеног аута, судара).
Не померати повређеног осим ако је неопходно да се склони од опасности.
- 2. Указати хитну медицинску помоћ**, спустити лице на земљу (ставити му главу на косу, јакну, ћебе), окренути га на бок, омогућити му да правилно дише и зауставити крварење и организовати збрињавање повређених лица (ако има повређених),
- 3. Обавестити полицију и хитну медицинску помоћ**, ако у незгоди има погинулих или повређених лица,
- 4. Обезбедити место саобраћајне незгоде** ради спречавања нових саобраћајних незгода, обележити место незгоде, укључити светлосну сигнализацију, почети гашење пожара приручним средствима ако је потребно.
- 5. Сачекати полицију и хитну помоћ на лицу места** (смете се удаљити једино у случају да указујете прву помоћ или превозите повређена лица), показати им повређене, пратити инструкције надређених, **ОСТАВИТИ** професионалце да раде на миру.

ПОПЛАВА

- 1. Обавестите се у локалном штабу за ванредне ситуације**, да ли је подручје у коме живите подложно поплавама.
 - Ако киша интензивно пада сатима или непрестано данима, будите спремни за поплаву.
 - Слушајте локалне радио и телевизијске станице због информација о поплавама.
- 2. Минимизујте потенцијалне штете од поплава:**
 - Подигните намештај, бојлере, електричне кућне и остале уређаје на виши ниво ако се налазе у области куће који може бити поплавлјен.
 - ПОПЛАВА може да се развија од неколико минута, до неколико дана. Зависи од терена.
 - Припремите план за евакуацију у случају поплава.
- 3. Припремите:**
 - залихе воде, хране, лекова, одеће и обуће, неопходну опрему за евакуацију као и план евакуације кућних љубимаца и/или домаћих животиња.

ЗЕМЉОТРЕС

ПОСТУПЦИ ПРЕ ЗЕМЉОТРЕСА:

- у кући или стану одредите једно сигурно место у већој просторији
- морате знати где је главни осигурач за струју, главни вентили за гас и воду и како се затварају односно искључују
- припремите батеријску лампу, радио апарат на батерије и торбицу за прву помоћ
- увек имајте одређене залихе хране и пијаће воде

ПОСТУПЦИ ЗА ВРЕМЕ ЗЕМЉОТРЕСА:

- сачувајте присебност духа и не паничите, јер је паника погубна
- ако се затекнете у нижим просторијама, при првим подрхтавањима изађите из њих на слободан простор, удаљите се од стабала, уличних светиљки, електричних каблова и објеката
- ако сте на вишим спратовима, склоните се поред носећих зидова, под оквире врата, у унутрашњи угао просторије, испод стола, те рукама заштитите очи
- одмакните се што даље од стаклених површина и преградних зидова
- не употребљавајте шибице и отворену ватру
- ако се налазите у аутомобилу, немојте се заустављати на мостовима или испод подвожњака, испод електричних каблова и у тунелима, зауставите се на отвореном простору и останите у аутомобилу

ПОСТУПЦИ НАКОН ЗЕМЉОТРЕСА:

- када престану први земљотреси, напустите просторије на најпогоднији начин и понесите са собом само најважније ствари
- никако не напуштајте зграду лифтом, употребљавајте степенице
- искључите електричну струју на главном осигурачу, затворите довод гаса и воде на главном вентилу
- не заборавите на хуманост и несебичну помоћ страдалима, али не помичите тешко повређена лица
- за пиће користите само запаковану (флаширану) воду
- поступајте према упутствима добијеним путем средстава јавног информисања
- ако сте остали под рушевинама, будите мирни и зовите у помоћ, лупајте по инсталацијским цевима (од водовода и централног грејања)
- сачувајте своју снагу

ГРМЉАВИНА

ШТА РАДИТИ ПРЕ ГРМЉАВИНСКОГ НЕВРЕМЕНА:

За припрему урадити:

- Уклоните трула стабла и гране које би могле проузроковати повређивање или штете док олуја траје.
- Присетите се правила сигурности за те случајеве.

КАДА ЈЕ ГРМЉАВИНСКО НЕВРЕМЕ У ТОКУ - УРАДИТИ:

- Уђите у затворени простор ако, након што видите бљесак муње, прије него што чујете грмљавину прође мање времена него што вам треба да набројите до тридесет.
- Останите у затвореном простору тридесет минута након што грмљавина престане.
- Када невреме погоди ваше подручје држите се следећих савета:
 - Одложити све активности на отвореном простору.
 - Уђите у кућу, зграду или аутомобил (иако можете бити повређени због удара грома, пуно сте сигурнији у аутомобилу него на отвореном простору).
- **Подсетите се:** ципеле с гуменим ђоновима и гуме чизме осигуравају одређену заштиту услед удара грома. Међутим, метални рам возила обезбеђује већу заштиту ако нисте у контакту с металом.
- Осигурајте мање објекте (шупе, баракеи сл.) како их ветар не би срушио или однео и тако направио штету.
- Затворите прозоре и спољна врата и по могућности додатно их осигурајте,
- Избегавајте туширање и купање (водоводне инсталације и уређаји су добри проводници електричне струје).
- Жичане телефонске уређаје користите само у крајњој нужди, бежични и мобилни уређаји су сигурни за употребу.
- Искључите све електричне уређаје извлачењем утикача из утичника, искључите клима уређаје. Удар грома може проузроковати озбиљне кварове и штете

Избегавајте следеће:

- Склањање испод високих стабала на отвореном простору,
- Врхове брда, отворена поља – просторе, плаже и купање у води,
- Склањање у издвојеним мањим објектима, као што су шупе, на отвореном простору (где у близини нема виших објеката).
- Све метално – тракторе и друге радне машине, моторе, бицикле и др

ШТА УРАДИТИ НАКОН ГРМЉАВИНСКОГ НЕВРЕМЕНА:

- **Ако вам је потребна помоћ што пре назовите 93.**

СПАСАВАЊЕ СА ВОДЕ И ЛЕДА

1. ОТВОРЕНА ВОДА (РЕКА, ЈЕЗЕРО):

- Вештина (умеће) пливања је основа сигурности када сте на/у води.
- Када пловите и када се налазите на води неопходно је да знате следеће:
- Потребно је да сте правилно опремљени за пловидбу,
- Правилно установљене руте пута,
- Обавезна употреба светала за ноћну навигацију,
- Обавезно коришћење прслука за спасавање,
- Ако пловило тоне користите пиштаљку или вичите.

Спасавање у случају тоњења или друге несреће:

- Спасиоци ће допловити својим бродом или даском за спасавање до лица коме је неопходна помоћ,

- Лице коме је потребна помоћ треба да следи инструкције спасилаца и да не паничи,
- Лице које се спасава ће бити пренето до сигурности од стране спасилаца.
- Ако не можете помоћи лицу које је у води и коме је потребна помоћ, пробајте да му добаците било какав предмет који би га одржао на површини, запамтите локацију на којој се налази да бисте били у могућности да покажете спасиоцима кад стигну.

2. ЛЕД ПО ВОДИ (РЕЦИ или ЈЕЗЕРУ)

- Када се крећете по леду увек рачунајте да је могуће да пропаднете кроз њега. Обратите пажњу да увек имате неопходну заштитну опрему при себи када се крећете по леду.
- Увек навуците пар малих држача за лед, ставите мобилни телефон у пластичну врећу и ставите пиштаљку око врата када се крећете по леду, клизате или скијате.

Ако лед пукне:

- Не мрдајте,
- Одмах зовите у помоћ или дувајте у пиштаљку,
- Покушајте лагано да се вратите одакле сте дошли и поломите лед испред вас докле може да се ломи,
- Покушајте да се подигнете изнад леда, котрљајте се по њему, чучните или ходајте на све четири док не дођете до дебљег леда,
- После избављења, подхитно се утоплите,
- Ако нисте у могућности да се вратите на сигуран лед, запамтите да је неопходно да смањите губитак топлоте тела.

Ако је неком другом потребна помоћ:

- Позвати спасилачке службе,
- Узети конопц, грану, шипку, дрво или неки други објекат да повучете или привучете лице које је у леду,
- Одвлачите лице које је у води у правцу чврстог леда, ходајте на све четири или пузите последњих пар метара.
- Прва помоћ за лица која су били у хладној води:
- Ако лице може да се креће пробајте да га утоплите. Промените мокру одећу и обућу и обуците суву,
- Ако је лице несвесно или не може да се покреће, избегните непотребно покретање. Не покушавајте да га пресвучете, сачекајте спасиоце. Превентивно га прекријте да би сте спречили губитак топлоте тела.
- Можете му дати топлу воду са шећером, НИКАКО алкохол. Масажа, алкохол и брзо утопљавање може довести до опасног губитка топлоте тела.

ХЕМИЈСКИ УДЕС

НЕСРЕЋЕ С ОПАСНИМ МАТЕРИЈАМА: несреће које настају неконтролисаним ослобађањем опасних материја са стационарних и мобилних објеката које негативно утичу на људе, материјална добра и околину.

Опасне материје су материје које за време производње, превоза, прераде, складиштења или коришћења у технолошком процесу испуштају или стварају заразне, надражујуће, запаљиве, експлозивне, корозивне, загушљиве, токсичне или друге опасне прашине,

димове, гасове, магле, паре или влакна као и штетна зрачења у количинама које могу угрозити живот и здравље људи, материјална добра и околину на мањој или већој удаљености од објеката у којима се налазе.

Најчешћи могући узроци несрећа с опасним материјама у миру су људска грешка или пропусти у раду, нестручно руковање опасним материјама, неуважавање статичког електрицитета у технолошком процесу, квар на опреми и постројењу, неодговарајући превоз опасне материје, саобраћајна несрећа или терористички напад на објекте. Најчешћи могући узроци несрећа с опасним материјама у рату су удари с нуклеарним, биолошким и хемијским оружјем.

Несреће са опасним материјама карактеришу брза појава здравствених симптома (од једне минуте до сата) и лако приметни знаци у околини (обојени талози, увело лишће, продорни мирис, угинули инсекти и животиње).

Показатељи несрећа с опасним материјама су појава већег броја мртвих дивљих и домаћих животиња, птица, риба и инсеката (уз и на површини воде) на истом подручју, неочекивани мириси (на лук, бадем), неуобичајено велики број људи са здравственим проблемима (мучнина, повраћање, анксиозност, тешкоће с дисањем, грчеви, упала очију, црвенило коже и осип, пликови) и умрлих, неуобичајене течне масне капљице које чине масни филм по површинама и води, нижи облаци налик на маглу који нису у складу с околином или неуобичајене металне крхотине (материјал налик на муницију, посебно уколико садржи течност)

Систем узбуњивања. У случају изненадне несреће с опасним материјама правовремено се оглашавају сирене за јавно узбуњивање. С обзиром да несреће с опасним материјама могу бити разноврсне, након звучног сигнала опасности, објављују се додатна упутства – важно саопштења на радију или телевизији.

Запамти: Опасност од несреће траје све док се не огласи ЗВУЧНИ СИГНАЛ ЗА ПРЕСТАНАК ОПАСНОСТИ!

ПОСТУПЦИ НАКОН УЗБУЊИВАЊА:

- затекнете ли се након знака сирене за опасност, у отвореном простору одмах, брзо и без панике, уђите у затворени простор или склониште,
- затекнете ли се након знака сирене за опасност у затвореном простору удаљите се од прозора или врата и ту останите до даљег.
- укључите радио или ТВ пријемник због добијања информација о месту и природи несреће (испуштање, експлозија, изливање, пожар), називу материје, у чему се налази (ауто- цистерна, вагон-цистерна, цевовод, спремиште), тренутном агрегатном стању, својствима (боја, мирис, физички учинци..), количини опасне материје која је изазвала несрећу или мерама заштите и спасавања које треба предузети.
- посебно се побрините за децу, труднице, старе, немоћне и болесне особе и инвалиде, како укућане тако и комшије.
- предузмите мере заштите и спасавања према упутствима које дају надлежне службе или телевизија.

Мере заштите и спасавања:

Заштита од несрећа с опасним материјама спроводи се путем евакуације људи и добара с угроженог подручја или склањања (у кући, склоништу или другим местима).

Мере заштите и спасавања на угроженом подручју:

- На знак узбуне остати присебан.
- Укључити радио или ТВ пријемник.

- Искључити апарате на струју и гас, затворити воду.
- Употребити специјална или приручна заштитна средства.
- **Применити поступке за личну заштиту и употребити:** специјална заштитна средства за заштиту органа за дисање, очију и тела (заштитна маске, рукавице, чизме, одела, огртач и лични прибор за деконтаминацију), приручна заштитна средства за заштиту органа за дисање (тампон маска, индустријска маска, респиратор, влажне марамнице, крпе, наквашени завоји), очију (наочаре сличне онима за заштиту на раду), тела (кишни огртачи, ветровке и отпорнија одећа од синтетичког и непромочивог материјала), руку и ногу (рукавице, чизме или високе ципеле).
- **Посматрати кретање опасне материје** (нпр. облака) у односу на место где се налазите и донети одлуку за заштиту и спасавање путем:
 - евакуације (уколико има времена),
 - заклањања (кућа, склониште).

ЕВАКУАЦИЈА:

- Евакуација је поступак организованог премештања становништва из угроженог подручја како би се избегло штетно деловање опасне материје. Информације о евакуацији, евакуацијским путевима и местима, мерама заштите и спасавања, даје надлежна служба путем радија и телевизије.
- Смирено, брзим ходом, не трчећи напустити кућу.
- Погледом пратити кретање опасне материје.
- Крећите се усправно на смер дувања ветра и најкраћим путем изађите из угрожене зоне до прихватиштва за евакуисане.
- Због очекиване гужве на улицама или природе опасне материје, за евакуацију користите сопствено возило само уколико су дата таква упутства - у супротном га склоните са улице (боље је ићи пешке или бициклом).
- Обданишта, школе, домови пензионера, социјалне и сличне установе евакуисаће се складно својим плановима за евакуацију.
- Приликом евакуације са собом треба понети најнужније ствари (личне документе, здравствену књижицу, лекове, новац и картице за подизање новца, хигијенски прибор, прикладну одећу, трајну (конзервисану) храну, воду у пластичним боцама, преносни радио, ручну батеријску лампу)

Важно: Оставите храну и пиће за домаће животиње, затворите воду, искључите ел. уређаје, струју и гас, врата, прозоре, отворе димњака и друге отворе затворите и облепите лепљивим тракама да мање пропуштају опасну материју, затим закључајте врата куће.

ТОПЛОТНИ УДАР

Топлотни удар је једна од најтежих компликација термичког стреса. До овог стања долази у условима повишене спољне температуре и високог процента релативне влажности ваздуха, као и код прегрејаности и дуготрајног мишићног рада. Услед интензивног излагања организма топлоти долази до отказивања терморегулаторних механизма, и у таквим случајевима телесна температура може нагло порастати и у размаку 10-15 минута достићи и преко 41°C. То је праћено неуролошким и општом телесном дисфункцијом. Претерана топлота денатурише протеине, дестабилизује фосфолипиде и липопротеине, што доводи до колапса кардиоваскуларног система, отказивања мишића и органа, конвулзија, коме и у најтежем случају до смрти.

Унос довољне количине течности основни је вид превенције топлотног удара.

Топлотни удар се може појавити изненада, без претходних симптома исцрпљености врућином.

Симптоми топлотног удара су: висока телесна температура (изнад 40°C), сува и врућа кожа, отежано дисање, тахикардија (160-180 откуцаја срца у минути), низак крвни притисак, вртоглавица, главобоља, умор, мучнина и повраћање, грчеви, несигуран ход, губитак свести, крв у урину или столица, одсуство знојења и сл.

Постоје две форме топлотног удара: извршни и класични. Извршни се чешће јавља код млађих особа, које се дужи временски период излажу физичким активностима при високим температурама ваздуха. То је и један од најчешћих узрока смрти младих спортиста. Класични топлотни удар се јавља код старијих особа (поготово хроничних болесника) и деце. Обично се јавља лети, услед наглог пораста температуре, јер је овим особама потребно више времена да се аклиматизују.

Лечење се састоји у што бржем снижавању телесне температуре (уклањање сувишне одеће, дислоцирање оболелог у хлад или расхлађене просторије, квашење коже, излагање тела ваздушној струји, унос течности итд). Потребно је и хитно пружање лекарске помоћи, јер ово стање може узроковати трајни инвалидитет или смрт.

Топлотни удар је врло сличан сунчаници, с том разликом да не мора настати као последица директног излагања сунцу. Као основни вид превенције се препоручује избор одеће примерен климатским условима, редовна рехидратација, расхлађивање итд.

ЕПИДЕМИЈА БОЛЕСТИ

Епидемија заразне болести је пораст обољења од заразне болести неуобичајен по броју случајева, времену, месту и захваћеном становништву, такође, неуобичајено повећање броја обољења с компликацијама или смртним исходом, као и појава две или више међусобно повезаних обољења од заразне болести, која се никада или више година нису појављивала на једном подручју, као и појава већег броја обољења чији је узрок непознат, а прати их фебрилно стање.

Заражено подручје је оно на којем постоји један извор или више извора заразе и на којем постоје услови за ширење заразе међу становништвом. Угрожено подручје је подручје на које се може пренети заразна болест са зараженог подручја и на којем постоје услови за ширење заразе.

Поступци након проглашења појаве епидемије заразне болести:

- обавезно слушајте службена упутства о предузимању и спровођењу мера заштите које проглашавају надлежне службе. Упутства се дају средствима јавног информирања (радио, ТВ, новине),
- дозволите обављање прописаних здравствених прегледа особа, објеката, производа, узимање потребног материјала за прегледе те предузимање других прописаних мера за заштиту становништва од заразних болести,
- избегавајте места, посебно она затворена, где се окупља већи број људи, боравите у затвореном простору своје куће, уколико сте болесни, да болест не ширите, уколико сте здрави да је не добијете,

- спречите додир деце свих узраста, мајки уз малу децу, трудница, оних који се опорављају од других болести, болесних од других болести с болеснима или сумњивима да су болесни у епидемији,
- избегавајте ближи контакт са животињама чије се заразне болести могу пренети на људе,
- посебно водите рачуна о хигијени простора, личној хигијени и хигијени животиња с којима сте у додиру,
- новооболелог или сумњивог да је болестан изолујте из здраве средине, пружите му негу и затражите мишљење стручне службе.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ И СПАСАВАЊА СТАНОВНИШТВА ОД ЗАРАЗНИХ БОЛЕСТИ

Опште мере: осигурајте здравствено исправне намирнице и предмете опште употребе, санитарно-техничке и хигијенске услове производње и промета истих, користите здравствено исправну воду за пиће, брините о санитарно-техничким и хигијенским условима у кући, брините о хигијенском нешкодљивом уклањању фекалија и других отпадних вода, проведите, зависно о могућности, дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију у простору где производите или продајете намирнице опште употребе и храну, где се снабдевате водом за личне потребе и у простору за храњење и напајање домаћих животиња, спроведите дезинфекцију, дезинсекцију и дератизацију у превозним средствима намењеним за превоз намирница и предмета опште употребе или сировина за њихову производњу.

Посебне мере: слушајте (радио, ТВ) и читајте и следите упутства надлежних служби како би могли спровести неке посебне мере:

- рано открити извор заразе и пут преношења заразе,
- превести, изоловати и збринути оболеле од места становања до здравствене установе,
- пријавити заразе одговарајућој служби.

Остале мере: редовито узимајте прописане лекове и саветујте се са лекарима, темељно и често перите руке и одећу и простор у коме боравите, не користите намирнице којима не знате порекло и које нису у затвореној амбалажи, намирнице пре употребе добро оперите и термички обрадите, опште и посебне мере за спречавање и сузбијање заразних болести престаните примењивати тек онда када то дозволе надлежне службе које су прогласиле појаву епидемије.

ЗАРАЗНЕ БОЛЕСТИ ЖИВОТИЊА

Држаоци и власници животиња дужни су да:

1. Се старају о здрављу и добробити животиња
2. Предузимају мере заштите здравља животиња ради спречавања заразних болести животиња и зооноза
3. Обавесте ветеринара или ветеринарског инспектора у случају сумње да постоји опасност по здравље животиња
4. Омогуће спровођење Програма мера здравствене заштите животиња

5. Обезбеде храну за животиње којом се не могу пренети болести
6. Изврше регистрацију газдинства и животиња
7. Омогуће обележавање животиња и трајно обележе псе
8. Воде евиденцију о куповини и продаји животиња
9. Пријаве промену локације и броја животиња ветеринарској станици
10. Чувају копије рецепата ветеринарских лекова годину дана и потврде о вакцинацији животиња две године

НУКЛЕАРНИ УДАР

У случају нуклеарног удара (експлозије) неопходно је урадити следеће:

- Моментално заузети што нижи заклон (најбоље је у неком каналу, јарку или испод земље) који ће Вас заштити од првог топлотног удара и притиска коју производи експлозија,
- Разматрајте могућност изласка из области удара,
- или уђите у зграду која имају склониште,

Склониште: Ако имате дебљи штит између Вас и радиоактивних материјала, више зрачења ће тај штит упити и мање вас изложити радијацији,

- Што сте даље од локације нуклеарног удара, мања је изложеност радијацији,
- Минимизирање времена излагања зрачењу ће смањити ризик од зрачења.

ТЕРОРИЗАМ

Шта можете да учините да бисте били спремни у случају тероризма?

- Први корак је да видите шта све може да се деси у вашем окружењу и да ли постоје потенцијалне опасности. Када утврдите шта је све у вашем окружењу и могуће догађаје и потенцијалне штете, важно је да о томе продискутујете са укућанима, комшилуком и локалном заједницом. Заједнички направите план шта радити у случају тероризма.

План треба да садржи основне ствари:

- Креирајте план комуникације за хитне случајеве,
- Установите заједничко место окупљања,

- Припремите залихе и опрему за случај изненадног напуштања куће(лекови, документи, новац, вода, храна, ћебад, шатори, прва помоћ, батеријске лампе... итд)

- Погледајте и усагласите планове за евакуацију обданишта или школа ваше деце и фирме у којој радите.

Ако се терористички напад већ деси, потребно је урадити следеће:

- останите мирни и будите стрпљиви,
- пратити савете надлежних служби,
- слушајте радио и телевизију због вести или инструкција надлежних,
- ако је напад био близу Вас, пружите прву помоћ повређенима,
- ако се напад деси близу Вас, проверите штету користећи батеријске лампе. НЕ ПАЛИТИ свеће, шибице, електричне уређаје,
- проверите да ли има ватре и да ли цури гас,
- искључите све оштећене уређаје,
- збрините домаће животиње и кућне љубимце
- проверите непосредно окружење и пружите прву помоћ.

Евакуација: Ако надлежне службе захтевају да напустите Вашу кућу, имају добар разлог зашто то траже и требало би да одмах поступите по њиховом савету. Слушајте радио и тв станице и пратите информације и упутства надлежних, а такође имајте на уму следеће:

- Обуците се топло (дуге мајце и панталоне, топлу јакну, одговарајуће ципеле) да бисте се заштитили што је могуће више,
- Понесите Ваш комплет за евакуацију,
- Поведите кућне љубимце, НЕ ОСТАВЉАЈТЕ ИХ !,
- Закључајте кућу,
- Користите путничке правце које одреде надлежне службе.

СНЕЖНИ НАНОСИ И ПОЛЕДИЦА

У случају снежних падавина и поледице грађани, власници и корисници кућа и објеката дужни су:

- Да редовно чисте снег и лед односно посипају пепео на леденим површинама испред својих кућа и објеката – на тротоару, стазама и прилазним путевима до коловоза.

ПОДЗЕМНЕ И АТМОСФЕРСКЕ ВОДЕ

1. ОДРЖАВАЊЕ КАНАЛА У НАСЕЉИМА:

На основу општинске Одлуке о канализацији („Сл. лист општине Сента“ бр. 2/2000, 3/2001, 2/2002 и 7/2010), сваки грађанин дужан је да:

- **Одржава у чистом и функционалном стању отворене уличне канале и пропусте** испред својих површина, кућа и објеката у циљу несметаног одвођења атмосферских (кишница, снежница), површинских и подземних вода, ако је носилац права коришћења грађевинског земљишта или власник земљишта у грађевинском подручју (насељу).

- **Постави и одржава пропусте испред колских улаза** у димензији најмањег пречника од 300 mm

- **У случају неизвршења горе наведених обавеза**, новчане казне за прекршаје износе:

- од 2.500 до 75.000 динара за физичко и одговорно лице,
- од 50.000 до 1.000.000 динара за правно лице,
- од 5.000 до 250.000 динара за предузетника.

2. ОДРЖАВАЊЕ КАНАЛА ВАН НАСЕЉА НА ПОЉОПРИВРЕДНОМ ЗЕМЉИШТУ:

Власници и корисници пољопривредног и другог земљишта ван грађевинских рејона (ван насеља) дужни су:

- Редовно чистити канале (измуљивањем - вађењем муља), уклањати препреке и вегетацију на каналима који се налазе на њиховом земљишту,
- Не бацати у канале за одводњавање и наводњавање смеће, отпад и друге предмете,
- У случају појаве сувишне атмосферске (кишница и снежница) и подземне воде на њиховом земљишту: прокопати привремене канале ради одвођења воде до најближег канала за одводњавање.